

ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ В СТРУКТУРІ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

REMITTANCES IN THE INCOME'S STRUCTURE OF UKRAINIAN DOMESTIC HOUSEHOLDS

Світлана ОНИШКО,
доктор економічних наук,
Національний університет ДПС
України, Ірпінь

Svitlana ONYSHKO,
PhD Economics,
National University of State Tax
Services of Ukraine, Irpin'

Валентин КУЦЕНКО,
Національний університет
ДПС України, Ірпінь

Valentyn KUTSENKO,
National University of State Tax
Services of Ukraine, Irpin'

В умовах глобалізації тенденція зростання масштабів трудової міграції та обсягів грошових переказів залишається достатньо стійкою. Незначним чином розміри грошових переказів скоротилися внаслідок світової фінансово-економічної кризи, проте в міру стабілізації ситуації й відновлення позитивних темпів економічного зростання ця тенденція знову стала домінуючою. Наприклад, в Україні лише в 2009 році внаслідок глобальної фінансово-економічної кризи темпи приросту переказів зменшилися, проте вже в 2010 році, за даними Платіжного балансу, вони знову почали зростати і становили 5,8 млрд. дол. США, у 2011 – 6,4 млрд. грн. [8]. Це досить потужний фінансовий ресурс для вітчизняної економіки. Для багатьох економік, що розвиваються, грошові перекази є одним з основних стабільних джерел валютних надходжень.

У зв'язку з цими обставинами досить актуальним є дослідження впливу грошових переказів на добробут домогосподарств, а також визначення факторів, які зумовлюють їх обсяги. Це питання на сьогоднішній день у вітчизняній літературі недостатньо висвітлено як з теоретичного, так і з практичного погляду. Окремі аспекти даної проблеми, а саме здійснення переказів у контексті зовнішньоекономічних, міжнародних фінансових відносин, міграційних процесів, уже вивчалися вітчизняними науковцями. Особливо слід виділити роботи **А.Гайдучього**. Проте для адекватних оцінок масштабів цього явища для України досліджень ще явно недостатньо. Важливим також є визначення впливу переказів на фінансову систему країни і добробут громадян.

Тому **метою даної роботи** є проведення аналізу впливу переказів на добробут домогосподарств і визначення факторів – детермінантів грошових переказів.

Для цього необхідно провести аналіз структури доходів за даними щорічного обстеження Держкомстатом України умов життєдіяльності домогосподарств. Період обстеження 2004-2010 роки. Згідно з даними маємо статистичну інформацію про різні аспекти життєдіяльності українських домогосподарств, про видатки, про доходи, у тому числі є інформація також про грошові перекази.

Необхідно зазначити, що інформацію в нашому дослідженні щодо грошових переказів згідно з методологією представлено як «допомогу від родичів, знайомих грошима». Зрозуміло, що це є сумарні дані про всі перекази, у тому числі й ті, які зроблені в межах країни.

Тому в даному випадку будемо вести мову про сукупну величину грошових переказів, а не лише ті, які українські домогосподарства отримують із-за кордону. Однак, на нашу думку, представлена картина розподілу грошових переказів за децильними групами надає адекватне уявлення про те, хто є бенефіціаріями такої родинної допомоги та яку частку в структурі доходів займають грошові перекази для домогосподарств з різним рівнем доходів.

Результати проведеного структурного аналізу представлені на **рис. 1**, на якому

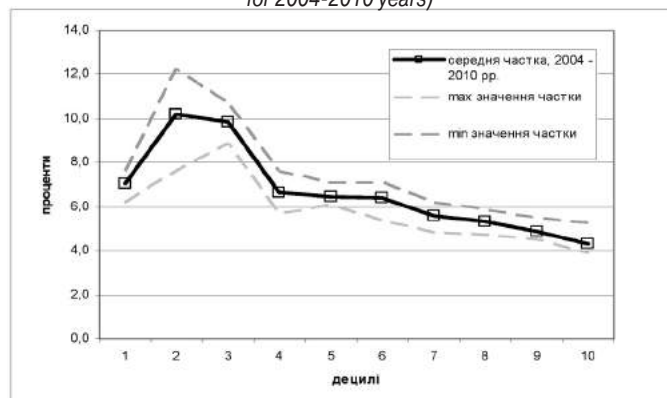
зображено інтегральну (сумарну) криву розподілу грошових переказів за децильними групами за період 2004-2010 років. На графіку представлено також криві, що позначають максимальне й мінімальне значення частки грошових переказів у структурі доходів за досліджуваній період.

Рис. 1. Грошові перекази в загальній структурі доходів населення України, розподіл за децилями, представлений у вигляді інтегральної кривої розподілу за 2004-2010 роки

(розраховано авторами за даними вибіркового обстеження Держкомстатом України умов життя домогосподарств за 2004-2010 роки)

Fig. 1. Remittances in the structure of Ukrainian population's income, divided by deciles represented in the form of integral distribution curve for 2004-2010 years

(calculated by authors according to survey of State Statistic Service of Ukraine that focused on living conditions of Ukrainian households for 2004-2010 years)

Як і доречно було припустити, найбільшими бенефіціаріями грошових переказів є домогосподарства з найменшим рівнем доходів. У середньому домогосподарства, які належать до 2 та 3 децилів, отримували близько 10% своїх доходів у вигляді грошових переказів. Вже для 4, 5, 6 децилів питома вага переказів у структурі доходів достатньо різко спадає до 6,5%. Природно, що в міру зростання доходу домогосподарств частка грошових переказів у структурі доходів зменшується ще більше і є найменшою для домогосподарств з найбільшим рівнем доходу, вона становить в середньому 4,3%. Стосовно останнього твердження слід зауважити наступне. Можна

У статті аналізується вплив грошових переказів на добробут вітчизняних домогосподарств. Досліджуються фактори – детермінанти грошових переказів у контексті теорії економіки родини, а також гіпотези Нової економіки трудової міграції. Показано, що зростання обсягів переказів у сучасному світі зумовлено не лише сімейними відносинами, а також суто розвитком інформаційних технологій, що призводять до спрощення й удешевлення процедури переказу коштів.

The article analyses the impact of remittances on the welfare of domestic households. It is also investigated factors – the determinants of remittances in the context of the theory of family economics, and the hypothesis of the New Economics of labour migration. It is shown that the growth of remittances in the world is not only due to family relationships, as well as pure development of information technology, leading to simplification and reduction procedures for the funds transfer.

припустити, що в структурі доходів найбільш заможних верств населення України грошові перекази займають зовсім незначне місце або взагалі відсутні. Такі домогосподарства швидше за все є не бенефіціаріями, а навпаки здійснюють такі перекази в межах родинних або інших відносин на користь домогосподарств із низьким рівнем доходів. При цьому, на нашу думку, таке припущення буде достовірним не лише для міжнародних, а й для внутрішніх грошових переказів. Як правило, в подібних статистичних обстеженнях, яким є щорічне обстеження Держкомстатом умов життєдіяльності домогосподарств України, найбільш заможні домогосподарства просто не представлені. Тому слід припускати, що частка грошових переказів для таких домогосподарств наближається до нульової позначки. Відсутність найбільш заможних домогосподарств у подібних статистичних обстеженнях відзначалася різними дослідниками, з якими слід погодитися. Так, зокрема, справедливо зазначається, що «жодне обстеження, навіть в економічно розвинутих країнах, не охоплює дійсно багаті верстви населення» [7, с. 671]. Фактично цей висновок тільки підтверджує наше припущення.

Отже, ми бачимо, що в структурі доходів населення України питома вага грошових переказів суттєвим чином відрізняється залежно від сукупного розміру доходу домогосподарства. В міру зростання величини сукупного доходу частка грошових переказів зменшується. Це дає нам підстави стверджувати, що грошові перекази сприяють, хоча і в недостатній мірі, зменшенню рівня розшарування українського суспільства за доходами, відповідно такі перекази виконують не лише суто економічну, а й важливу соціальну функцію – зменшують рівень економічної стратифікації.

Важливість грошових переказів для фінансів домогосподарств підтверджується також й іншими дослідниками. Так, згідно з результатами вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань трудової міграції, проведеного Українським центром соціальних реформ, матеріальну допомогу з-за кордону у 2007 році в грошовому та натуральному виразі загалом отримали 1329,8 тис. (тобто кожне друге обстежене домогосподарство). При цьому серед домогосподарств, які вважали себе заможними, майже три чверті отримували допомогу від близьких родичів (чоловіка, дружини, дітей), а в домогосподарствах із середнім рівнем добробуту частка допомоги від них становила 54,1%. У грошовій формі домогосподарства отримували 89,2% допомоги, середній розмір якої на одне домогосподарство в 2007 році досягав 2207 доларів США. При цьому в сільській місцевості розмір допомоги у 1,4 раза перевищував відповідний показник у міських поселеннях [4].

Зазначимо, що від найбідніших до найбагатших у структурі доходів населення частка переказів спадає, але середній розмір переказу зростає в міру зростання середнього доходу. На основі даних статистичного обстеження нами визначено залежність середнього розміру переказу від величини середнього доходу за децильними групами. Тут простежується чітка функціональна залежність між зазначеними показниками. Наочно цю залежність представлено на **рис. 2**. Як свідчать дані, при зростанні середньої величини доходу на 1 грн. середній розмір переказу зростає на 59 коп. Такий висновок випливає з того, що коефіцієнт еластичного логарифмічного регресійного рівняння дорівнює 0,59.

Слід зазначити, що отриманий висновок слід сприймати з певними застереженнями.

По-перше, екстраполяція отриманої залежності, що представлена на рис. 2, буде справедливою тільки на певних обмежених інтервалах доходів. Отриманий результат не означає, що за умови нескінченного зростання доходу еластичність приросту переказів буде завжди такою, як вона представлена на рис. 2. Швидше за все дана функція буде нелінійною або кусково-лінійною. Це означає, що в міру зростання доходу приріст переказів буде нівелюватися або вони взагалі зникатимуть у доходах найбільш заможних.

По-друге, насправді залежність розміру переказу від розміру доходу може бути нелінійною, оскільки ці показники є взаємообумовленими. Не тільки середній розмір доходу впливає на середній розмір переказу. Справедливим є також зворотне твердження: середній розмір переказу впливає на середній розмір доходу.

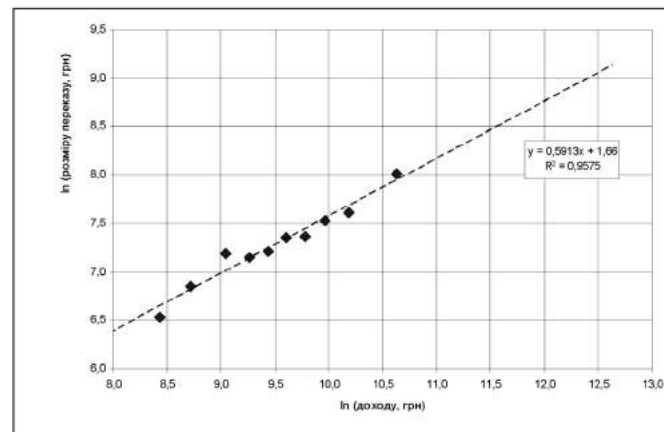
Стосовно факторів, які впливають на обсяги грошових переказів, слід зазначити наступне. Фактори, які зумовлюють зовнішню трудову міграцію, є опосередкованими факторами впливу на розмір та обсяги грошових переказів. Ці фактори – детермінанти визначені в різних дослідженнях, в тому числі і в авторському [6]. Слід повністю погодитися з думкою фахівців, які зазначають, що «обсяги грошових переказів (включаючи банківські перекази, передачу

Рис. 2. Залежність середнього розміру переказу від середнього розміру доходу, середні значення показників за 2004-2010 роки

(розраховано авторами за даними вибіркового обстеження Держкомстатом України умов життя домогосподарств за 2004-2010 роки)

Fig. 2. Dependence of average amount of remittance from average level of income, average values of proxies for 2004-2010 years

(calculated by authors according to survey of State Statistic Service of Ukraine that focused on living conditions of Ukrainian households for 2004-2010 years)

грошей неформальними способами та особисто привезені мігрантами кошти) залежать від обсягів як заробітків, так і від витрат у країні перебування. За даними обстеження, в середньому 22,5% своїх заробітків мігранти витрачають у країні тимчасового перебування. До цього слід додати транспортні витрати на переїзд за кордон і назад. Останні навряд чи є досить значними: ті, хто мігрує до сусідніх країн, зазвичай використовують «дешевші» види транспорту, а особи, які працюють у більш віддалених країнах, виїждять на тривалий термін (тобто подорожують рідко)» [4, с. 59-60].

Вітчизняними науковцями відзначається, що «серед факторів, що визначають обсяги грошових переказів із-за кордону, – різниця в рівнях оплати праці в Україні та за кордоном (є головним стимулом трудової міграції), правові можливості трудової міграції (зокрема візовий режим, трудове законодавство в країнах – реципієнтах робочої сили тощо), наявність діаспори та її зв'язки з батьківщиною. Так, протягом 2000-2011 років у Росії порівняно з Україною середня заробітна плата на одного працівника була більшою приблизно в 2 рази. Натомість у країнах Європи такий розрив у заробітній платі був значно більшим. Зокрема, в Італії у 2000 році середня заробітна плата на одного працівника перевищувала цей показник для України майже в 30 разів, а в 2011 році – в 7,5 разів» [2, с. 28]. Таким чином, бачимо, що різниця в рівнях оплати праці є вагомим детермінантом не тільки здійснення переказів, а також стимулом до трудової міграції.

На сьогодні є значна кількість досліджень, у яких розглядаються детермінанти грошових переказів. Ця проблематика досить ґрунтовно розглянута на теоретичному рівні, проте, як не парадоксально, емпіричні дослідження є поодинокими. Це головним чином пов'язано з тим, що в багатьох країнах, особливо тих, що розвиваються, не існує довготривалої та систематичної статистики зовнішньої трудової міграції та відповідно інформації про обсяги переказів. Зокрема, в Україні накопичення цієї інформації відбувається лише протягом останніх декількох років, тому неможливо простежити більш довготривалі тенденції. Крім того, як вже зазначалося, значна частка грошових переказів здійснюється поза межами офіційних каналів, з огляду на це офіційні статистичні дані підлягають обов'язковому коригуванню.

Today there are a number of studies that have examined determinants of remittances. These problems are thoroughly examined at the theoretical level, but, paradoxically, empirical studies are rare. This is mainly due to the fact that in many countries, especially developing ones, there is no long-term and systematic statistics of foreign labour migration and related information on the amount of remittances. For example, in Ukraine the accumulation of this information is only for the last few years, so you can't trace long-term trends. In addition, as already mentioned, a large proportion of remittances are made outside official channels, so official statistics are subject to compulsory adjustment.

Ця проблема зазначається навіть в офіційних звітах НБУ «Огляд приватних грошових переказів в Україні»: «Приватні грошові перекази в статистиці платіжного балансу – це міжнародні перекази та потоки ресурсів до домогосподарств (у грошовій та натуральній формі), що надходять з інших країн та, головним чином, пов'язані з тимчасовою або постійною міграцією населення. Перекази здійснюються як через офіційні канали (кореспондентські рахунки банків, міжнародні системи переказу коштів), так і нелегально (шляхом передавання готівки або матеріальних цінностей від одного домогосподарства – іншому). Звертаємо увагу, що достатньо часто цей термін звучать лише до грошових переказів, що надходять через кореспондентські рахунки банків та платіжні системи, однак у статистиці платіжного балансу враховуються також і ресурси, отримані неформальними каналами» [3].

На додаток до цього інформація НБУ про обсяги грошових переказів, яка наявна в аналітичних звітах про платіжний баланс України, є агрегованою інформацією, тобто описує явище на макрорівні. Водночас для виявлення факторів, що зумовлюють обсяги грошових переказів, необхідна інформація про доходи – витрати домогосподарств / громадян, тобто інформація на мікрорівні. Така несумісність існуючих статистичних даних зумовлює певні методологічні труднощі дослідження з позицій емпіричного аналізу.

Фактори, що зумовлюють здійснення грошових переказів, у першу чергу слід розглядати в контексті концептуальних підходів економіки родини, що були закладені **Г.Беккером** [1]. У більшості наукових джерел основним мотивом для здійснення переказів розглядається такий чинник, як альтруїзм, що ґрунтується на родинних зв'язках та сімейних відносинах. Зрозуміло, що виміряти, кількісно оцінити цей фактор досить складно. Разом з цим слід зазначити, що він стосується сфери психології людини, проблем моралі. І лише в окремих аспектах цей чинник можна розглядати агреговано як соціальне явище, зокрема в межах теорії генези інституту родини: переходу від традиційного суспільства (патріархальна родина) до сучасного (нуклеарна родина). Альтруїзм як чинник, що спонукає людину до тих чи інших вчинків, є дуже специфічним, індивідуальним фактором, який складно навіть представити формалізовано в межах теоретичного аналізу. Разом з цим у науковій літературі, в якій розглядається це питання, альтруїзм визначається одним із головних детермінантів грошових переказів. Це положення є основним у фундаментальній роботі **Р.Лукаса** та **О.Старка**, які зазначають, що перекази можуть розглядатися в якості неявної угоди між мігрантом і його родиною, які є разом, хоча і в різний час, вигодонабувачами цього контракту [12, с. 902]. Ґрунтуючись на формальному аналізі проблеми, вони пропонують рівняння грошових переказів у вигляді [12, с. 903]:

$$r = r(w, y, n), \quad (1)$$

де r – грошові перекази;

w – заробітна плата мігранта;

y – дохід на одну особу в родині до здійснення переказів;

n – кількість членів родини мігранта, які отримують перекази.

При цьому вони зазначають, що передбачувані властивості функції 1 наступні: $\partial r / \partial w > 0$ та $\partial r / \partial y < 0$. Економічна інтерпретація цих властивостей функції 1 полягає в тому, що розмір переказу зростає зі зростанням рівня оплати праці мігранта, проте знаходиться у зворотній функціональній залежності відносно такого чинника, як дохід на одну особу в родині до здійснення переказів. Ці властивості функції зрозумілі: якщо добробут родини високий, то необхідність у здійсненні переказів і взагалі в заробітчанстві відсутня.

Разом з цим абсолютно зрозуміло, що лише альтруїзм не може розглядатися єдиним чинником здійснення переказів, тому що той, хто здійснює такий переказ, як вже зазначалося, є бенефіціарієм також, а тому мотиви власної вигоди (в термінах психології – еґоїзму) присутні в якості детермінанта рішення про здійснення переказів. Доречність погляду на даний аспект проблеми саме з цих позицій пояснюється тим, що людина не з альтруїстичних позицій, а навпаки з еґоїстичних може дбати про добробут тих, хто отримує перекази, тобто таким чином про власний добробут. Прототипом таких відносин є неформальний сімейний договір між членами родини, що належать до різних поколінь, коли відносини свідомо чи несвідомо, що в даному контексті не так важливо, будуються за формулою: «Я дбаю про тебе в юнацтві, ти про мене – у похилому віці».

Важливий нюанс досліджуваної проблеми полягає в наступному. На нашу думку, слід розрізняти фактори, що зумовлюють трудову міграцію, обсяг грошових переказів (іншими словами – масштаб явища на макрорівні) і середній розмір переказу (масштаб на мікрорівні). Цілом очевидно, що макрорівнева

характеристика явища є сумою мікрорівневих елементів. Однак детермінанти явища на мікрорівні є специфічними, мають індивідуальні властивості й характеристики, а тому їх ототожнювати буде не зовсім коректно. Ситуація ще більше ускладнюється тим, що мотиви для здійснення переказів можуть змінюватися в різних точках кривої розподілу доходу мігрантів [10]. Ці поведінкові ефекти з погляду емпіричного підходу досить важко не лише проаналізувати, а й відстежити.

Згідно з офіційними даними «середня сума переказу в Україну у 2011 році збільшилася на 28 дол. США порівняно із середньою сумою у 2010 та становила 536 дол. США (в еквіваленті). Середня сума переказу за межі України зросла на 15 дол. США і становила 535 дол. США в еквіваленті» [9, с. 19]. При цьому протягом 2007-2011 років диференціація в середньому розмірі переказу в Україну та з України фактично знівелювалася.

На масштаби явища на макрорівні впливає не тільки різниця в рівнях оплати праці, а також такий специфічний чинник, як зростання державних програм соціального допомоги. Політика патерналізму, що притаманна для країн категорії суспільного добробуту, є заміником у багатьох випадках родинних трансфертів. «Зростання державних програм соціальної допомоги, як і зростання приватно ринкового страхування життя в XIX сторіччі, послабило зв'язки між членами родини за рахунок подальшої девальвації її традиційної ролі в тому, що стосувалося захисту її членів від різного роду ризиків» [1, с. 431]. Отже, цей вплив державних соціальних програм в умовах глобалізації, тобто зростання мобільності робочої сили, стає вагомим фактором – детермінантом переказів на міжнародному рівні взагалі. Конкурентність соціальних програм різних держав впливає на рішення мігрантів про місце працевлаштування. Ця гіпотеза Нової економіки трудової міграції (New Economics of Labour Migration hypothesis) є досить поширеною в науковій літературі [11].

На відміну від цього, масштаб явища на мікрорівні визначається часто виключно індивідуальними, суб'єктивними чинниками. Головний серед них – це схильність людини до заощаджень, що здебільшого визначається тими факторами, які були систематизовано представлені ще **Дж.М.Кейнсом**.

До об'єктивних він відносив, зокрема, такі [5, с. 576]:

- зміна одиниці заробітної плати;
- зміни в різниці між доходом та чистим доходом;
- непередбачувані зміни цінності капіталу, що не були прийняті в розрахунок при обчисленні чистого доходу;
- зміни в нормі дисконту або в пропорції обміну теперішніх благ на майбутні;
- зміни в податковій політиці;
- зміна очікуваного співвідношення між поточним та майбутнім рівнями доходу.

До суб'єктивних:

- утворення резерву на випадок непередбачуваних обставин;
- забезпечення заощаджень на старість, освіту, утримання непрацездатних осіб;
- забезпечення доходу у вигляді відсотку;
- можливість збільшувати майбутні видатки;
- отримання фінансової незалежності;
- забезпечення можливості для спекулятивних та комерційних операцій;
- утворення спадку;
- жадність.

У контексті цієї проблеми слід також вказати на те, що схильність до заощаджень мігрантів зумовлена їх специфічним економіко-правовим статусом. Так, згідно з існуючими соціологічними дослідженнями «під час перебування за кордоном трудові мігранти, як правило, вдаються до режиму найсуворішої економії. За даними обстеження, 66,1% трудових мігрантів витрачали у країні перебування менше чверті свого заробітку, ще 29,9% – від чверті до половини зароблених грошей. Про витрати, що перевищують половину заробітку, повідомили лише 4,0% трудових мігрантів».

На величину витрат впливає також правовий статус трудових мігрантів: найбільшу частку заробітку витрачали за кордоном особи, які мали дозволу на проживання та працевлаштування, а найменшу – нелегальні трудові мігранти... Розмір витрат за кордоном значною мірою залежить від вартості життя та тривалості перебування в країні» [4, с. 51]. З цього можна зробити висновок, що схильність трудових мігрантів – нерезидентів до заощаджень є вищою, ніж схильність до заощаджень резидентів, оскільки перші повинні утворювати фінансовий резерв за рахунок отриманого доходу на випадок

непередбачуваних обставин їхньої життєдіяльності. Це здебільшого стосується трудових мігрантів, місце працевлаштування яких – тінювий сектор економіки. Адже такі працівники не підпадають під сферу дії державних соціальних програм на випадок втрати роботи, працездатності чи хвороби. Їх життєдіяльність залежить виключно від власних фінансових ресурсів, що були утворені шляхом заощадження додаткових коштів з доходу отриманого в попередньому періоді.

Отже, на нашу думку, проблему визначення факторів – детермінантів грошових переказів не можна розглядати лише в межах теорії економіки родини, сімейних стосунків чи концепції трансформації функції родини в умовах сучасного суспільства. У сучасних соціально-економічних обставинах проблема виглядає значно ширше. Адже ваговим детермінантом є міграція робочої сили, можливість відносно вільного працевлаштування та отримання вищого рівня заробітку.

Тому фактично грошовий переказ є своєрідною формою трансферту як між поколіннями, так і в межах одного покоління, яке доповнює «прогалини» існуючої системи державних соціальних трансфертів. Наприклад, грошова допомога батькам як доповнення солідарної системи пенсійного забезпечення; фінансування освіти й медичних витрат на дітей батьками як доповнення до системи державної освіти й медицини тощо. Характерною властивістю грошового переказу як родинного трансферту є його цільове призначення як за суб'єктом, так і за напрямками його використання. Це, на нашу думку, зумовлює досить високу ефективність використання переказів у порівнянні, зокрема, з державними соціальними трансфертами.

Насамкінець слід також зазначити, що зародження й розвиток явища можливі не лише тому, що складилися необхідні соціально-економічні умови його формування, а також у зв'язку з належними інституціональними змінами, наявністю необхідної інфраструктури для його реалізації. Тут слід погодитися з Г.Беккером, який зазначає, що в умовах сучасного суспільства, яке характеризується домінуванням родин нуклеарного типу, перекази здійснюються у зв'язку з тим, що «багато функцій, які виконувала родина в традиційних суспільствах, сьогодні більш ефективно здійснюються ринком та іншими інститутами сучасного суспільства» [1, с. 421]. Іншими словами, перекази як форма перерозподілу родинного доходу, багатства в сучасному світі стають можливими в значних обсягах у зв'язку з належним розвитком рівня фінансової інфраструктури, адже представити собі масштаби цього явища, наприклад, років сто тому – неможливо. Це пов'язано з тим, що трансмісійний потенціал фінансової системи країн суттєво збільшився. З технічного погляду можливості фінансової системи не дозволяли виконувати такі операції в минулому. Сучасні технології допомагають це робити швидко, якісно, дешево. Тому поряд із визначеними вище детермінантами грошових переказів необхідно також вести мову й про такий технологічний чинник, як високий трансмісійний потенціал фінансової системи країни під час стрімкого розвитку інформаційних технологій в епоху інформаційного суспільства.

ВИСНОВКИ

Грошові перекази чинять вагомий вплив не лише на економіку країни, а також і на добробут вітчизняних домогосподарств. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що для найбільш вразливих верств населення грошові перекази є досить важливим джерелом доходів. У структурі доходів 2 та 3-го децилів вибірки домогосподарств питома вага переказів становить близько 10%. Від найбільш вразливих до найбагатших частка переказів у структурі доходів населення спадає, але середній розмір переказу зростає в міру зростання середнього доходу. При зростанні середньої величини доходу на 1 грн. середній розмір переказу зростає на 59 коп.

Крім цього, проведено дослідження дозволяє зробити висновки, що фактори – детермінанти грошових переказів опосередковано зумовлені факторами, які визначають трудову міграцію. Водночас слід розрізнити фактори, що зумовлюють трудову міграцію, обсяг грошових переказів на макrorівні, і середній розмір переказу – масштаб явища на макrorівні. Цілком очевидно, що макrorівнева характеристика явища є сумою мікрорівневих елементів. Однак детермінанти явища на мікрорівні є специфічні, мають індивідуальні властивості й характеристики. Фактори – детермінанти грошових переказів на мікрорівні досить адекватно визначаються в межах теорії економіки родини. У більшості наукових джерел основним мотивом для здійснення переказів розглядається такий чинник, як альтруїзм, що ґрунтується на родинних зв'язках та

сімейних відносинах. Однак альтруїзм не може розглядатися єдиним чинником здійснення переказів, тому що той, хто здійснює такий переказ, може також бути бенефіціарієм, а тому мотиви власної вигоди присутні в якості детермінанта рішення про здійснення переказів. Грошовий переказ є своєрідною формою трансферту, яка доповнює «прогалини» існуючої системи державних соціальних трансфертів.

З розвитком інформаційного суспільства, цифрових технологій перекази як форма перерозподілу родинного доходу, багатства в сучасному світі стають можливими в значних обсягах у зв'язку з належним розвитком рівня фінансової інфраструктури. Трансмісійний потенціал фінансової системи країн суттєво збільшився в основному за рахунок спрощення й здешевлення процедури переказу коштів, що ґрунтується на використанні сучасних цифрових технологій.

CONCLUSIONS

Remittances have significant impact not only on the economy but also on the welfare of domestic households. The analysis suggests that for the poorest remittances is very important source of income. In the income structure of 2 and 3-rd deciles share of remittances is about 10%. From the poorest to the richest groups of the population the share of remittances in the common structure of income decreases, but the average size of the transfer increases as the growth of average income. If the average value of income increasing by 1 hr., than the average value of remittance increases by 59 kop.

In addition, conducted research allows drawing conclusions that remittances are indirectly caused by factors that determine labour migration. It should identify the factors that determine labour migration, the volume of remittances at the macro level and the average amount of remittances on the micro level. It is clear that macro level characteristic of phenomenon is the sum of micro level elements. However, the determinants of the phenomenon at the micro level are specific, with individual properties and characteristics. Factors – determinants of remittances at the micro level is sufficient to adequately define within the theory of economic family. Most scientific sources of the main motive for transfers considered such factors as altruism, based on family relations. However, altruism can't be considered as the sole factor in making transfers, so that he who makes such a transfer can also be beneficiary, so there are reasons for their own benefit as a determinant of decisions about transfers. Thus remittances are a form of money transfer, which complements the «gaps» of the existing system of state social transfers.

With the development of information society, digital technology remittances as a form of redistribution of family income, wealth, in the modern world are possible in large volumes due to the proper level of development of financial infrastructure. That's why to imagine a scale of this phenomenon similar to the current one hundred years ago is impossible. This is due to the fact that the transmission capacity of the financial system has increased significantly mainly due to simplification and reduction procedures for the transfer of funds based on the use of digital technologies.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беккер Г.С. Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории / Г.С.Беккер [пер. с англ., сост., науч. ред., послесл. Р.И.Капелюшников; предисл. М.И.Левин.] – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – 672 с.
2. Електронний ресурс «Макроекономічний огляд III – 2011». – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58028.
3. Електронний ресурс. Огляд приватних грошових переказів в Україні. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73841>.
4. Зовнішня трудова міграція населення України. – ДП «Інформаційно-аналітичне агентство». – 120 с.
5. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / В.Петти, А.Смит, Д.Рикардо, Дж.Кейнс, М.Фридмен. Классика экономической мысли: Сочинения. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 896 с. (Серия «Антология мысли»).
6. Куценко В.О. Детермінанти трудової міграції населення України / В.О.Куценко // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2011. – № 3 (54). – С. 11-19.
7. Майер Д.М., Раух Дж.Е., Філіпенко А. Основні проблеми економіки розвитку / Д.М.Майер, Дж.Е.Раух, А.Філіпенко. – К.: Либідь, 2003. – 688 с.
8. Платіжний баланс і зовнішній борг України. 2011 рік / Щоквартальне аналітично-статистичне видання НБУ. – 103 с.
9. Трансродонні перекази за підсумками 2011 року // Вісник НБУ. – 2012. – №3. – С. 18-21.
10. Cox D., Eser Z., Jimenez E. Motives for private transfers over the life cycle: An analytical framework and evidence for Peru / D. Cox, Z. Eser, E. Jimenez // Journal of Development Economics. – 1998. – № 55. – P. 57-80.
11. Hagen-Zanker J., Siegel M. The determinants of remittances: a review of the literature / J. Hagen-Zanker, M. Siegel // Working Paper MGSOG. – 2007. – WP003. – 26 p.
12. Lucas R., Stark O. Motivation to Remit: Evidence from Botswana / R. Lucas, O. Stark // Journal of Political Economy. – 1985. – № 93. – P. 901-918.